

Knud Sørensen

”MIG OG MUSIKKEN”

Knud Sørensen

”MIG OG MUSIKKEN”

Jeg sidder her i mit arbejdsværelse, som i øjeblikket er tømt for lyde. Radioen er slukket, der er ingen CD i afspilleren, og den plæneklipper, der har været i gang i en have længere nede ad vejen, har nok aftjent sine pligter for i dag. Så alt er, som det skal være, når jeg skal gøre forsøg på at skrive noget.

Jeg ved selvfølgelig godt, at nogle af mine forfatterkolleger er anderledes. En, som jeg kender ret godt, kan ikke skrive, med mindre musik af f.eks. Bach nærmest lægger sig lag på lag i rummet, og jeg kan godt blive lidt misundelig, for også jeg kan godt lide Bach, men er som arbejdsbi altså skabt anderledes.

Men faktisk er jeg fra et hjem med klaver. Det var et arvestykke efter nogen i min mors familie, og det stod i en hjørne af dagligstuen og tjente, som jeg husker det, som underlag for en vase og nogle familieportrætter.

Jeg har aldrig hørt nogen spille på det, dvs. hvis jeg er omfattet af dette ”nogen”, så har jeg dog hørt det én gang. Det var vist, da jeg gik i anden klasse på Vestre Skole i Hjørring. Jeg havde været med en klassekammerat hjemme, og i det hjem var der også et klaver, og det stod sandelig med tangenterne blottet. Jeg husker også, at der også var et hefte med mærkelige tegn, som jeg i dag naturligvis ved var noder.

Men altså. Min kammerat viste mig, at han kunne spille *Tordenskjold* med én finger, og det lykkedes ham også at lære mig det (og jeg er lige ved at tro, at jeg

kan det endnu). Og jeg var så stolt over at have lært at spille, at jeg, da vi havde spist om aftenen og alle tre (jeg var enebarn) sad i dagligstuen og hørte Pressens Radioavis, dristede mig hen til klaveret, lukkede det op og lod Tordenskjold fylde rummet.

Reaktionen var ikke som håbet. ”Hold op, knægt, med den larm!” var min fars reaktion, og selv om min mor, som stammede fra et pænt borgerligt miljø, nok var lidt mere positiv, sagde hun ikke noget. Nu, da jeg er inde på det med afstamning, må jeg hellere få med, at min far var en første generations bybo. Kom fra et husmandssted.

Den historie skal dog ikke få nogen til at tro, at mit barndomshjem var rensset for musik. Tværtimod hørte vi næsten hver dag radiotransmissionen af ”Middagskoncerten fra Restaurant Wivex”, hvor Teddy Petersens orkester lagde blød musik ud i rummet, en musik, der sikkert var bestemt af, at den skulle indtages sammen med et velmagende måltid og ikke helt overdøve den indbyrdes samtale ved bordene i restauranten.

Og så mener jeg også at huske, at programmet ”Gammeldags dansemusik” ofte blev hørt. Men kom nogen tilfældigt til at tænde for radioen under en torsdagskoncert, lød det straks: ”Sluk for den katzenjammer!” Jeg har senere slået den glose op, ordet stammede fra tysk og betegnede kattens jammer under parringen.

Men nu til noget mere positivt. Jeg kom i skole. Det var i 1935. Og i skolen skulle vi ikke bare lære at læse, regne og skrive, vi skulle også synge. Hver skoledag begyndte med, at vi sang og som oftest en salme. Og det nød jeg, jeg hengav mig til sangen indtil den morgen, da lærerinden, som ellers altid stod ved katedret, når vi sang, kom ned i klassen og stillede sig ved siden af mig. Da sangen var slut, sagde hun til mig, at jeg ikke behøvede at synge med. Så jeg lærte mig at synge lydløst, og den evne har jeg stort set bevaret.

Jeg kunne godt lide at synge lydløst, og det gjorde jeg også ved alle de alsangsstævner vi deltog i så mange søndag eftermiddage i besættelsesårene. Særlig glad var jeg for det efterhånden faste nummer ved alsangsstævnerne nemlig Poeten Poul Sørensen ”Et flag er smukkeste i modvind” med musik af

Emil Reesen. Den sang har utvivlsomt bidraget til en dengang nyskabt folkevilje, og for mig er den stadig en af mine stærke erindringer om årene under besættelsen.

Så kom det tidspunkt i mellemskolen, da min sang ikke bare var uhørlig, men også blev usynlig. Vores sanglærer ville lære os korsang, men først skulle vi alle frem en for en og synge for ham, så han kunne placere os drenge som tenorer eller basser og pigerne som sopraner eller alter. Jeg holdt mig lidt tilbage, men skulle jo så til det og kom da også igennem et vers, hvor jeg selv syntes, at melodien kunne genkendes. Men læreren så på mig, så klappede han mig på skulderen og sagde, at jeg bare skulle stå bagest blandt basserne og med bøjet hoved, så ingen kunne se, at jeg ikke sang med.

Og sådan blev det.

Men den forstående sanglærer fik stor betydning for mig på en anden måde. Det var nok et par år senere, og jeg var da kommet i gymnasiet. Vi havde stadig en ugentlig sangtime – hvor jeg altså ikke skulle synge med.

Men så en dag kom han ind i sangklassen, der lå i kælderen, og vi rejste os naturligvis, sådan som man jo gjorde det, og han, som jeg ikke så nogen grund til at anonymisere, han hed Worsøe-Andersen, sagde ”sid ned”, og det gjorde vi så med passende larm.

Så sagde han: ”I dag skal I høre noget”, og han fremviste en grammofonplade, som han havde haft under armen. Sådan en havde jeg set før, jeg havde en onkel, som havde grammofon og en stak plader med det, som man vel bør kalde populærmusik, hvor jeg især husker en, der begyndte med noget i retning af ”Lille kornblomst”. Men det her skulle vise sig at være anderledes.

Han trak grammofonen op, lagde pladen på, og ud af tragten kom en musik, som var langt fra det, jeg ellers havde hørt på en grammofon. Snarere noget i retning af det, min far kaldte katzenjammer, Det var, som om jeg blev hyllet ind i tonerne, jeg følte det, som om jeg kunne have sunget med, hvis jeg altså havde kunnet synge,

Da nogle få minutter var gået, blev musikken afbrudt, fordi pladen skulle vendes, men side to betog mig lige så meget, som side ét havde gjort. Da også

side to løb ud, fik vi at vide, at det, vi havde hørt, var komponeret af en, der hed Schubert, og at det var noget af en symfoni, der hed ”Den ufuldendte”, og at den fyldte flere plader, som vi måske kunne høre en anden gang.

Som jeg her har demonstreret, glemte jeg aldrig den time. Kort tid efter var jeg så heldig at komme ind i en l’hombreklub, som ellers bestod af tre fra klassen over mig, og vores kortspilaftener foregik hjemme hos den ene af dem, hvis far var amtskontorchef og meget musikinteresseret, så i det hjem var der ikke bare en grammofon, men også et helt skab fyldt med plader, symfonier og hele operaer (især husker jeg ”Tosca”), som vi så hørte, mens vi hyggede os med kortene.

Så helt uvidende om den klassiske musik var jeg ikke i min gymnasietid. Nærmest endda lidt interesseret.

Et puf længere ind i musikken fik jeg, da jeg som redaktør af vores gymnasieblad *Krateret* bad nogle tidligere elever og nu studerende i København om at skrive en lille artikel til bladet om deres studenterliv. Der kom ikke så meget ud af artiklerne, men en af de pågældende studenter sagde i en samtale med mig, da han var hjemme på påskeferie, at jeg endelig måtte gå til torsdagskoncerter i Radiohusets Koncertsal, når jeg kom til København: ”De første gange er det ret forfærdeligt, men så vænner man sig til det og bliver faktisk glad for det, og til sidst bliver det et behov!”

Det skrev jeg mig bag øret eller hvor jeg nu skrev det, og da vi (jeg var allerede dengang halvdelen af et vi) efter studentereksamen skulle læse videre i København, tilbragte jeg hver mandag morgen i koncertsæsonen i kø ved billetlugen i radiohuset for at købe to billetter til ugens koncert, inden de blev udsolgt, og jeg var bestemt ikke den eneste, der hver mandag stillede op dér. Vi var dog en meget blandet forsamling, der i nogen grad – i hvert fald når det drejede sig om indbyrdes snak og kvikke bemærkninger til kontrolløren – bestod af ældre koner, der for de flestes vedkommende nok stod i køen for at erhverve billetter til bekendte eller egentlige kunder, som ikke selv havde tid til selv at stå der en mandag morgen. En enkelt af dem så jeg dog inde i salen til en

koncert, men måske skyldtes det bare, at hendes kunde i dette tilfælde havde svigtet.

Nu og da var jeg også i kø onsdag morgen for at skaffe billetter til søndagskoncerten, så det blev virkelig store strømme af musik, vi nærmest indåndede i årene fra 1946 til op i halvtredserne. Husker ikke bare tonerne, men også de forskellige dirigenter som f.eks. Fritz Busch, som nu og da åndede hørligt, når han svingede taktstokken, og Nikolai Malko, hvis velpudsede lakske genspejlede salens projektører. Han har jo senere lagt navn til den Malko-konkurrence for unge dirigenter, der afholdes hvert tredje eller fjerde år. Også Launy Grøndahl, som udover dirigent også var komponist, og som vist havde specialiseret sig i at fremføre dansk musik, husker jeg godt. Og ret hurtigt måtte jeg erkende, at ham studenten havde haft ret, det blev faktisk et behov for mig at høre den klassiske musik.

Da vi i nogle år havde været næsten faste gæster i Radiohusets Koncertsal, dristede vi os til at tegne abonnement på en serie med kammermusik i Odd Fellow Palæet, og det blev en ikke mindre god oplevelse. Især husker jeg en uropførelse af et stykke af Niels Viggo Benzon for tre flygler, hvoraf han selv spillede det ene, og jeg mener at huske, at det ene af de to andre var bemanded med Herman D. Koppel.

Det oplevedes nærmest som en indvielse i den nutidige kammermusik.

Da jeg i 1958 overtog en landinspektørpraksis på Mors, og vi flyttede hertil (og ”vi” omfattede nu fire personer), opdagede vi hurtigt, at Nykøbing var en nærmest musikløs by. Konserter var der ikke, ganske vist havde der engang været en musikforening, men ethvert spor af den var for længst udvisket. Så vi indstillede os på, at når det drejede sig om musik, måtte vi nøjes med radioen og grammofonen og den pladesamling, som vi til stadighed forøgede.

Men så opdagede vi, at nabobyen Thisted var en musikby med en meget aktiv musikforening, hvis ihærdige formand for øvrigt var min landinspektørkollega Poul Boe. Og faktisk var det lettere i vores nyanskaffede bil at køre til Thisted, end det havde været de seneste år i Storkøbenhavn, hvor vi boede ved Bagsværd og skulle med bus og S-tog ind til Radiohuset eller Odd Fellow

Palæet. Mængden af koncerttilbud var ikke helt så stor, som den havde været i København, men kvaliteten var i orden.

Og selv om situationen mht. musikudbud har bedret sig betydeligt her på Mors, så er det dog stadig Thy, der er dominerende her i landsdelen, når det drejer sig om musik.

Man kan godt sige, at vi i denne del af landet hvert år har fire højtider, nemlig jul, påske, pinse og Thy Kammermusikfestival, der er vokset ud af Thy Masterclass, hvortil unge musikere fra hele verden søger om optagelse. I en periode i august hvert år strør den et dusin offentlige koncerter ud over landsdelen, og der arrangeres også koncerter på flere uddannelsesinstitutioner, ligesom publikum inviteres til at overvære enkelte åbne prøver. Vi er ikke få, for hvem det årlige koncertprogram bliver bestemmende for, hvilke aftaler vi ellers indgår i august måned.

Glad er jeg også for, at et eller andet spring i arveanlæggene har medført, at den ene af vores sønner, Per Dybro Sørensen, blev uddannet som klassisk guitarist. Måske er der dog ikke tale om spring i arveanlæggene, men om sortering, idet hans mor kom fra en ret musikalsk familie. Men hvorom alting er: Det er med stor glæde, jeg lægger en CD med guitarmusik i afspilleren.

Nu har jeg så læst ovenstående igennem og må erkende, at der mangler en væsentlig side af sagen.

Når det drejer sig om sang, har jeg vist fået givet en eventuel læser det indtryk, at det kun var den indvendige og lydløse sang, der virkelig betød noget for mig. Og det indtryk trænger til lidt fyldigere krop. For sangere har også betydet meget for mig som formidlende og skabende.

Som indledning til det afsnit vender jeg tilbage til min barndom og til det, der kom ud af højttaleren hjemme i dagligstuen. Når Aksel Schiøtz sang danske sange, skulle jeg være lige så stille og nærmest ubemærket, som når det var Pressens Radioavis det gjaldt. Hans stemme lignede ingen andens stemme, den inddrog på en mærkelig måde den lyttende i den tekst, han sang, og der var en oprigtighed i hans måde at synge på, som jeg kun har oplevet hos én anden sanger, der ikke engang var dansk. Men derom lidt senere.

For først må jeg også have med, at jeg i de senere år er blevet gladere og gladere for opera og også for andre operaer end den *Tosca*, jeg i min gymnasietid hørte via grammofonplader. Det kom sent, men det kom altså ikke mindst takket være den moderne teknologi, der muliggør, at jeg inden for gåafstand en halv snes gange pr. sæson i vores foreningsejede biograf kan se transmissioner fra Metropolitanoperaen i New York. Og så vil jeg måske lidt kættersk mene, at jeg på grund af transmissionernes vekslen mellem totalbilleder og de nærbilleder, som viser, at sangerne også er skuespillere, får mere ud af sådan en transmission, end hvis jeg havde siddet i salen derovre i New York, selvom jeg altså går glip af stemningen dér.

Og nu nåede jeg så frem til "lidt senere", jeg tidligere antydede, og vil beskrive en sangers betydning for os, og her skriver jeg "os", fordi det i høj grad involverer min kone, ja faktisk havde hende som forudsætning.

Hun, som oprindeligt var uddannet som tresproglig korrespondent, var i en ret fremskreden alder, nemlig da vores børn var rejst hjemmefra, begyndt at studere til cand.mag. i tysk og engelsk med sidstnævnte som hovedfag.

Og så var der en dag, vi i radioen hørte en studievært fortælle, at derovre i Amerika var nogle unge mennesker, der var begyndt at tage folkesangstraditionen op, og at en af dem hed Bob Dylan, hvis stemme så fyldte rummet (det var i køkkenet, det foregik). Og den stemme forenet med en tidløs folkemusik greb os, og i tiden, der fulgte, købte vi pladerne med ham lige så hurtigt, som de udkom herhjemme.

Og da min kone så nåede dertil, at hun skulle skrive speciale i engelsk, valgte hun at skrive om Bob Dylan. Det blev til halvanden hundrede siders afhandling, som både beskrev det amerikanske samfund og dets problemer i hele efterkrigstiden, beskrev folkemusikbevægelsen, og først og fremmest Bob Dylans udvikling som folke- og protestsanger, hvilket naturligvis indebar analyse af ikke få af hans tekster. En god lyriker er der jo også tale om.

For mig blev det en musikalsk berigende og spændende tid, for ofte var det Bob Dylans stemme, der mødte mig, når jeg nærmede mig vores hus og lukkede mig ind, og det udviklede sig næsten til et behov. Og den dag i dag

kan jeg ikke høre en indspilning med Bob Dylan uden på en måde at blive ført tilbage til de lykkelige dage dengang.

For musikken kan også være erindringsbærende på en berigende måde.

Februar 2016